

Med fuld Ret lægger Arkivar Iversen Trykket paa, at den begyndende Historiker bør raadspørge Arkivets og Bibliotekets Personale. Der er mange, der krymper sig ved at tale rent ud af Posen med disse. Det er en god Regel: hellere at spørge een Gang for meget end een Gang for lidt. Ved at spørge, særligt Arkivets Mænd, faar den begyndende Lokalhistoriker god Hjælp til at betræde de tilsyneladende øde Veje, der findes i det store Aktmateriale.

En Anmelders Pligt er Kritik, men den kan heldigvis ogsaa være at sige Tak, og det er baade lettere og behageligere. Arkivar Iversen fortjener Tak for »Vejledningen«, først og fremmest fordi den er skrevet i et udmærket Sprog, og i et Sprog saa alle kan læse den. Mit Haab er, at ingen vil lade sig skræmme af de store Krav med Hensyn til Materialet, der kræves gennemgaaet. Anvend saa Ordet: Det gaar vel næppe saa galt som Arkivaren siger det.

Jakob Petersen.

Angel.

Sydslesvig II. Angel. Udgivet af Grænseforeningen ved *Gunnar Knudsen* og *Knud Kretzschmer*. C. A. Reitzel 1945.

I 1933 udkom 1. bind af det historisk-topografiske værk »Sydslesvig« (omtalt i »Fortid og Nutid« X, s. 200), og nu noget forsinket paa grund af besættelsen er 2. bind, der behandler Angel, udkommet. Af medarbejderne fra 1. bind træffer vi igen i 2. bind Knud Olrik, der er en udmærket turistfører gennem det smukke angelske landskab. August F. Schmidt skriver om ældre bondekultur, mens K. Kretzschmer giver en historisk oversigt over tiden 1500 indtil vore dage. De nye medarbejdere er V. Nordmann (den geologiske udvikling), H. Neumann (oldtiden), G. Schütte (anglernes boplads og nationalitet), Kr. Hald (stednavne og dansk sprog), Karl N. Bock (anglerplattysken), L. Lauridsen (landbruget), Otto Norn (landsbykirkerne), H. F. Petersen (kirkeliv 1835—64) og Johan Hvidtfeldt (middelalderen).

Kapitlerne er hver for sig gode bidrag, men er noget uensartede og ikke alle lige egnede til at indgaa som led i en populær historisk-topografisk fremstilling. Særlig maa dette siges at gælde den lærde dr. Gudmund Schüttes afhandling om anglernes boplads og nationalitet. I en bog som denne burde der ikke findes uoversatte tyske citater, og dem har dr. Schütte ikke saa faa af. Noget irriterende kan dr. Schüttes bestandige gentagelse af og henvisninger til, hvad han tidligere har sagt og skrevet, virke. Man faar til tider det indtryk, at han gaar i en bestandig angst for at blive oversat. Kritikken mod de uoversatte citater gælder ogsaa andre af forfatterne. Karl N. Bock har uoversatte plattyske vendinger i

duinvis, og der er sikkert mange, der paa grund af manglende sproglige forudsætninger ikke har stort udbytte af at læse hans iøvrigt udmærkede afhandling. At der kan skrives jævnt og folkeligt, uden at indholdet derved i nogen maade taber i gehalt, leverer bl. a. H. F. Petersens, J. Hvidtfeldts og K. Kretzschmers afsnit beviset for. I en tid som denne, hvor trangen til reelle oplysninger om Sydslesvig er saa stor, er det saare vigtigt, at de gives i en saadan form, at alle kan forstaa og læse fremstillingen med udbytte. Man skal ikke gøre det sønderjyske spørgsmaal vanskeligere at forstaa for den læge læser end højst nødvendigt. Det er indviklet nok endda.

Men disse kritiske bemærkninger gælder kun formen og kun for enkelte kapitlers vedkommende. Vedrørende indholdet kan der i en kort anmeldelse som denne ikke gaas i enkeltheder, og det er der heller ingen grund til. Forfatterens navne borger for, at fremstillingen er ædruelig og saglig, og at den vil fremtvinge respekt ogsaa hos vore nationale modstandere. I sammenligning med 1. bind er der i Angelbogen ofret større plads til de rent historiske afsnit, og herved har bogen utvivlsomt vundet i værdi; thi skal man lære at forstaa, hvad der i dag foregaar i Sydslesvig, er det nødvendigt, at man faar et solidt kendskab til landets omskiftelige historie. Endvidere adskiller bogen sig fra 1. bind derved, at der er et særligt kapitel om landbruget i fortid og nutid, og heri faar det berømte anglerkvæg naturligt en udførlig omtale. Et kapitel om den angelske bondegaard, der skulde have været skrevet af Zangenberg, er paa grund af forfatterens død ikke kommet med, og det savnes.

Bogen er rigt illustreret, men mangler desværre oversigtskort, og ligesom i 1. bind er der heller ingen registre. Dette savn afhjælpes forhaabentlig ved et registerbind, naar hele værket engang er afsluttet, og det ske snart!

Der er i de to nu udkomne bind fremlagt et rigt materiale til belysning af forholdene i disse gamle danske egne, men enhver, der interesserer sig for udviklingen i Sydslesvig, føler dog stadig mere og mere savnet af en sydslesvigsk Trap, og skulde det mon ikke under de ændrede forhold med de mange danske tillidsmænd spredt over hele landsdelen være muligt *nu* at indsamle materialet dertil?

Peter Kr. Iversen.

Tønder.

Tønder gennem Tiderne. Skrevet af danske Forfattere. Redigeret af *M. Mackeprang*. Skrifter, udgivne af Historisk Samfund for Sønderjylland 3. Gyldendal 1943—44.

Tønder maa siges at være en af de byer, hvis historie er bedst og fyldigst behandlet. Allerede 1861 udkom C. E. Carstens: Die